

→
arbeiða sum meinigur konsulentur og upplivdi hann hesa tíð nógva áhugavert og gevandi. Hann fekk nógvar avbjóðingur og lærði nógva hesa tíðina í London, har hann arbeiddi fyri bæði japanskar, amerikanskar, týskar, danskar og svenskar fyrirkøkur. Tað var her hann kom í samband við PA Consulting Group.

At byrja við var hann limur í einum ráðgevarabólki, seinni gjørdist hann leiðari í hesum bólkinum.

Richard var tvey ár í London og varð síðani fluttur til Keyptmannahavnar, har hann hevur arbeiðt í meira enn trý ár.

Øll eru líka

Men hvussu var tað at vera føroyingur og so fara upp í ráðgeving á altjóða støði eftir so stuttari tíð? Og hvørja ballast hann hevði við sær úr Føroyum, tá hann fór inn í eitt slíkt krevjandi og nýtt starv sum ráðgevi hjá fyrirkøstjórum á fleiri av teimum stóru fyrirkøsum?

–Jú ein eginleika hevði eg við mær úr Føroyum, og tað var frá arbeiði mínum í Sjóvinnubankanum, var tann, at eg tvey árin í bankanum lærði at avmystifisera mína virðing fyri vinnulívsmonnum og stórum kanónum. Har var eg uppi í so nógvum ymskum projekfum og fann fram til, at vit eru øll líka. Hetta hjálpti mær nógva, tá eg skuldi til at tosa við og ráðgeva fleiri av teimum stóru kanónum í stórum altjóða fyrirkøsum.

Nú Richard hevur møguleika at eygleiða gongdina og støðuna í Føroyum uttanfrá spurdu vit hann, hví alt er gingið gálið í Føroyum!

–Tað er sjálvandi ringt at svara stutt. Men eg haldi vit hava ikki verið ambítjøs nokk. Tvørturímóti hevur hetta at vera ambítjøs verið mett at vera nakað negativt.

Forkelaðir

Hyggja vit at seinna-partinum av 70-unum og fyrst í 80-unum, sigur Richard víðari, so siggja vit, hvussu mangir føroyingar, ið hava nomið sær útbúgving í útlandinum, koma heimaftur í stórum tali. Her var í veruleikanum talan um nakrar forkelaðar føroyingar, sum fyrst finga sær eina útbúgving og so alt fyri eitt fóru heimaftur, uttan at hava sett sær onnur mál fyrst, sum eitt nú at fáa sær royndir í úrheiminum. Hesir útbúna føroying-

arnir finga forerandi stórv á einum silvurboriski, stórv til 30.000 kr. um mánaðin, uttan at hava nakrar royndir í heila tík-ið.

Richard Mortensen heldur ikki, at føroyska samfelagið hevur fingið tað burtur úr hesum lærdu fólki, sum tað átti. Tí hesi fólk eru komin beint av skúlabonki í týðandi stórv. –Sammetta vit við t.d. nógvar danir, so nema teir sær nógvar royndir, áðrenn teir fáa slík arbeiði, sum føroyingarnir finga tvey góðu árin í 80-unum.

–Eg havi tosað við mangar av hesum føroyingum, og tað tú legði til merkis var, at teimum tørvaði altjóða royndir. Hugburður teirra hevur

felagið at sagt teimum, at teir fyrst skuldu fara í útlandið at arbeiða og fáa sær royndir.

Richard visir á eitt dømi frá sínum egna arbeiði. –Eg veit, hvussu stórar fyrirkøkur arbeiða. Ein slík er Erikson í Svøríki. Søkir tú arbeiði í eini slíkari fyrirkø, og tú hevur góð pappír og júst liðugur við útbúgvingina, so kanst tú gott fáa sum svar, at umsóknin er áhugaverd, men royn teg fyrst í nøkur ár, har tú mætir mótgangi eisini. Tað er tann besta bakgrundin víðari. So kanst tú koma aftur og søkja um arbeiði.

–Hetta áttu vit at havt gjørt meira av heima í Føroyum, og tá hevði kanska eisini sæð øðrvísi út. Tá tú sum føroyingar

tur. Hevði tað ikki verið betri, um hesar fløgur í størri mun vórðu gjørdar í meira inntøkgjevandi arbeiði spyr Richard Mortensen og heldur fram:

–Vit áttu so avgjørt at lært av okkara mistøkum. Og eitt av hesum mistøkum eru eisini tey fólk, sum hava stýrt. Støðan hevði kanska verið heilt øðrvísi, um vit í særri mun høvdu sett saman bólkir við fólki við fleiri altjóða royndum at tikið sær av stórum og avgerandi málum.

Í nógvum førum hevði tað lønt seg hjá føroyingum at leigað onkran útlanding at tikið sær av týðandi samráðingum ella at ráðgivið eitt nú landsstýrinum í avgerandi málum.

ligum upplýsingum, soleiðis at grundarlagið varð í lagi. Vit hava mangan ráðgivið stórum fyrirkøsum undan týðandi samráðingum og meta vit tað vera fremsta uppgávan fyri tað fyrsta at kortleggja alt, fyri síðani at lata fyrirkøurnar í, soleiðis at tær eru tilreiðar at mæta mótpartinum.

Kaffitjód

–Nú hevur tað oftani verið sagt, at skeiv ráðgeving frá sakførarum, bankum, grannskoðarum o.ø. er ein av orsøkunum til syndarlugu støðuna í Føroyum!

–Tað eg vil siga um hatta er, at vit føroyingar hava borið okkum at sum ein kaffitjód. Tvs. at vit bert hava dúvað upp á eina stóra inntøkukeldu,

–Eg vóni, at vit hava lært av hesum so grundleggjandi mistøkunum, tá vit í framtíðini fara undir nýggjar vinnur sum t.d. eina oljuvinnu. At vit tá brúka pengarnar til skilagóðar fløgur í aðrar vinnur, soleiðis at vit ikki endurtaka støðuna vit hava verið í, tá 98% av allari framleiðslu hevur verið fiskur.

Megna nógva bara vit vilja tað sjálvi

–Vit mugu koma hugburðinum bara at hugsa um her og nú til lívs. Vit mugu gera fløgur, sum seinni kunnu geva nakað av sær. Richard Mortensen heldur, at okkum hevur manglað fólk, sum hava havt kunnleika til finging og fyrising. Veidumentanin, sum hevur verið galdandi, hevur bert snúð sum um dagin í dag. Eingin hevur havt tað stóra útsýnið við at hyggja 10-15 ár fram í tíðina.

Men hvat megna bert 45.000 menniskju spurdu vit Richard. Hann er rættlaga avgjørdur og sigur, at tað at vera fáment og bet 45.000 menniskju er ikki nøkur avmarking í sær sjálvum. Tað er ein spurningur um hugburð, um vilja og sjálvandi kunnleika.

Richard Mortensen, sum hevur ráðgivið mongum svenskum fyrirkøsum, visir á dømi frá Svøríki, har smærri pláss, ið hava mist øll arbeiðsplássini, bróta upp um armar og royna av nýggjum. Eitt nú ein kommuna í Svøríki, sum fór undir eina verkætlan, har farið varð undir at gera leikur. Fólk settur sær fyri, at hetta skuldi bera til, og tað bar til. Øll rávøran varð innflutt og varð bara arbeiðt úr træi. Í dag fær kommunan milliardi inntøkur frá hesi verkætlanini, sum byrjaði, tí fólk vóru málbevist og høvdu víssiónir og tí tey tordu at satsa upp á framtíðina.

Eg haldi, at hóast vit føroyingar eru fámentir, so kundu vit eisini farið undir slík. Men fortreytin er, at tú vil nakað og hevur víssiónir.

Framtíðin

Men hvat heldur Richard Mortensen so, at føroyingar eiga at gera fyri at koma uppundan aftur og fáa trúna á aftur framtíðina?

–Beint nú snýr alt sum um politikk, so tað er torført at hugsa um nakað ítøkiligt. Men tá hetta hevur lagt seg, haldi eg vit

Vit mugu vera meira opin fyri unheiminum og mugu til at arbeiða meira internationalt. Vit mugu finna fram til, hvørji útbúgvir fólk framtíðar Føroyar hava brúk fyrir - og tey fólk, sum útbúgva seg, mugu fáa sær royndir burtur, áðrenn tey koma heimaftur. Tá tey koma heimaftur eiga tey at spyrja, hvat tey kunnu gera fyrir Føroyar og ikki hvat Føroyar kunnu gera fyrir tey heldur Richard Mortensen.

verið og er, at eingin skal siga teimum ímóti ella víta beturi.

Útlendingar - og her teljast danir eisini - har afturímóti, sum arbeiða veruliga internationalt, eru til eina og hvørja tíð tilreiðar at hoyra onnur sjónarmið. Hesi fólk eru ikki bangin fyrir at víðganga, at tey ikki víta alt. Tey eru tí eisini móttakilig fyrir góðum ráðum visir Richard á, og sum ráðgevi hjá mongum leiðarum og stjórum hevur Richard drúgvar royndir júst at kunna úttala seg um hesi víðurskipti.

Samfelagið átti at sett størri krøv

–Ístaðin fyrir at taka so ókritiskt móti hesum útbúna føroyingum, sum koma heim beint av skúlabonki, átti sam-

t.d. situr og samráðist við professionellar keyparar í útlandinum, ella talan er um týðandi politiskar samráðingar, tá dugir tú ikki nóg væl at skilja nýansurnar ella politiska spælið, um tú ikki hevur roynt at arbeiða í úrheiminum og sita hinumegin borðið. Nettup hetta er ein av orsøkunum til, at svenskar fyrirkøkur eru so langt framan fyrir tær donsku. Hetta duga sviar nevniliga.

Ikki gjørt fløgur í framtíðina

Vit fara at tosa meira um gongdina í føroyska samfelagnum og Richard heldur fyrir: –Eitt av stórum mistøkunum hevur verið, at vit hava als ikki gjørt fløgur í framtíðina. Ístaðin fyrir hava vit gjørt fløgur í ein yvirbygdan infrastrukt-

Richard Mortensen sigur, at tað er sera umráðandi, hyggja vit inn í framtíðina, at vit ikki bara líta teimum, sum hava ráðgivið frammanundan, alt til. Heldur skuldi verið hugsað um at sett saman nýggjar ráðgevarabólkar og har hesi fólkinu ikki finnst í Føroyum, so at farið í útlandið eftir hesi ekspertisu.

Lata eina fyrirkøku í til samráðingar

Nú so nógvar týðandi samráðingar hava verið við danir spurdu vit Richard Mortensen, um ein fyrirkøka sum teirra hevði viljað ráðgivið landsstýrinum?

–Vit blanda okkum ikki upp í politikk. Men høvdu vit eina slíka uppgávu, so er greitt, at vit fyrst og fremst høvdu hugt at ítøki-

nevnliga fiskin. Hetta er ein høvudsorsøkin til ringu støðuna. Yvirskotið frá hesi høvudsívnun er komið inn í landið sum tøkur peningur og hevur bert verið brúktur til at gera fløgur í deyð ting, antin í "kaffi" (tvs. yvirkapacitet í fiskivinnuni) ella infrastruktúr út í tað óendaliga.

Richard heldur, at føroyingar áttu at havt hugsað meira um, hvussu sárbarur ein er, tá ein bert hevur ein idnað at líta á. Tá áttu føroyingar at hugsað um, hvussu vit finga eitt bein aftrat at standa á. Tvs. longu í 70-unum, tá allir pengarnir byrjaðu at streyma inn í landið, áttu føroyingar at lagt seg eftir at gera fløgur í nýggjar vinnuvegir tvs. sumt, sum er nær tengt at fiskivinnu og eisini annað.

